

נראה אור

פרשת ואתחנן תשפ"ב

גליון קלא שנה ג

מבאר רבנו"ק מלעכוויטש קידינו

{ שניני אור }

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם, עובדה היא שעם תחלת ימי הנחמה יוצאים אנו לבין הזמנים, משכך נסתובב משמים משמע ששייכות כלשהי יש בין הדברים. האמת שמקום להתבונן במהות נחמת ימים אלו, לאחר שהתאבלנו בימי בין המצרים על הגלות והחורבן מה מקום יש לנחמה, וכי כבר נבנה ביהמ"ק – שאלה בסיסית ומתבקשת לכל חסיד מתבונן.

אמנם אף שודאי שלמות הנחמה תהא כאשר נצא במהרה לגמרי מחשכת הגלות, אך גם בתוככי הגלות קיימת נחמה – קרני אור המאירים את החושך, נחמו נחמו עמי, התנחמו בזה שהנכם עמי – פירש מרן הס"ק מלעכוויטש, מבאר תמיד אדמו"ר שליט"א שההכרה בכך שהננו עם ה' ונחלתו גם כאשר נראה שרחוקים אנחנו מאיתו – זאת נחמתנו בעני הגלות.

דברים המחזקים ומעודדים אך בתוככי החיזוק טמונה גם תביעה, יהודי אינו דבר הניתן לשינוי – בכל מצב ובכל זמן יהודי הוא, כן מרגיש לא מרגיש כן נחמד לא נחמד – מציאות היהודי מעל הכל.

זה עתה יצאנו מיום ההילולא של אדמו"ר מוהרחה"ד, יפה נכתב בגליון הקודם במדור החדש אספו לי חסידי על תוקפו וגבורתו של מרן בעמידתו איתן בעבודתו בהתעלות ובדבקות בעת שלא היה לו כל סיוע לכך מהסביבה הפשוטה בה חי חיי נשמות.

נכנסים אנו עתה ליום ההילולא של מרן אדמו"ר הזקן, כך מסופר שכאשר הניח לו מרן הלעכוויטשער תפילין אמר לו הזהר שהי"ד לא תזוז ממקומה, היתה זו תמצית עבודת חייה לבנות בעומק הנפש חיבור אמיתי להשם יתברך ולעבודתו, עד שבכל מצב שהוא לא יזוז היהודי ממקומו.

ומכאן לימי בין הזמנים – זה מקיים בעצמו וקווי ה' יחליפו כח לקראת התחדשות הלימוד בחודש אלול הבעל"ט, האחר היה מעדיף לשבת בבית המדרש אך המצב מכריח אותו לעסוק עם לדידי הזקוקים לאורור, זה בכה וזה בכה אך הצד השווה שבכולם שבכל מצב יש להשמר שהיהודי לא יזוז ממקומו, מה שתעשה – היכן שתעשה, החיבור הפנימי קיים בכל מצב ואחר כוונת הלב הן הן הדברים.

אם נבין שהיהודי נותר אותו יהודי בדיק בכל זמן ומצב, אם רק נשכיל לעמוד בישוב הדעת ולמצוא את השם יתברך גם בימים מבולבלים ולא שגרתיים, הרי שימי בין הזמנים יסייעו בעדנו להפנים את נחמת הימים – נחמה אמיתית שכל הסובב אינו יכול לה.

נחמו נחמו עמי – חיבור עמוק גם בזמנים שכאלו – דוקא בזמנים שכאלו...

{ זכרות קודש }

צמיחת אור הגאולה באחרית הימים

לעסוק בתורה ומצוות אשר הם החיים האמיתיים, וכידוע שכל נשמות ישראל ואף פנימיות הגופים היו בקבלת התורה בסיני, א"כ כל איש יהודי יש לו להתעורר בדבר ה' שנאמר בתורה.

הטאו בכפלים שלא נתעוררו להיטיב דרכם

בהיות המקדש על מכונו היו לבות ישראל מכוונים למקום להיות כל רצונם ותענוגם בעבודתו, אמנם אח"כ נפלו ממדרגתם וכבר לא התעוררו לבם מצד עצמם. ואזי שלח ה' דברו ביד נביאיו לעוררם להיטיב דרכם ולהזהירם שאם לא ייטיבו מעשיהם יחרב ביהמ"ק, אבל אחר שנתרחקו מאד מהשם יתברך לא שמעו לקול הנביאים ולא נתעוררו לבם מתוכחותיהם.

וזהו הטאו בכפלים ראשית שלא נתעוררו מצד עצמם כאשר ראוי להם לתת על לב עצמם זכותם להיות העם הנבחר, ואף לא נתנו לבם להתעורר על ידי התוכחה הכתובה בתורה. ונכפל חטאם במה שלא שמעו דבר ה' ביד הנביאים שנשלחו להוכיחם, עד אשר בחטאם נחרב ביהמ"ק ויצאו לגלות. כדכתיב (ירמיהו ט, יב) 'על מה אבדה הארץ וגו' על עזבם את תורת', ואמרו בגמרא (נדרים פא.) דבר זה נשאל לחכמים וכו' עד שפירשו הקב"ה בעצמו על שלא בירכו בתורה תחלה, שהיה שורש נפילתם באשר לא נתעוררו לבם לשמוח ולהתענג בתורה ומצוות, כאשר מברכים על התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו.

לכן בצאתם לחשכת הגלות לקו בכפלים, ראשית שמגודל הסתר הגלות אין הלב מתעורר מעצמו לעבודת הבורא, כאשר ראוי לנו לשמוח בהיותנו עם ה' העושים רצונו. ועוד זאת שפסקה הנבואה ואין בישראל נביאים להגיד להם דבר ה' להוכיחם ולעורר לבם לעבודת יוצרם, ומדור לדור מתמעטים המוכיחים את עם ה', כדאיתא בגמרא (ערכין טז:) תמיהני אם יש בדור הזה מי שידוע להוכיח.

אור הגאולה נצמח קמעא קמעא

אמנם אחר שלקו בכפלים בגלות הובטחו להנחם בכפלים, כי הנה בתפלה אומרים 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה', המשך בעמוד הבא <<<

בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבתי עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, כי א-ל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם (ה, ל-לא).

ברמב"ן פירש הכתוב על תשובת בני ישראל בגלות בבל, אבל בספורנו ובאור החיים הק' פירשו הכתוב על קץ הימין, שבסוף הגלות כאשר יהא צר לישראל יתעוררו לשוב אל ה'. בהפטרה כתיב (ישעיהו מ, א) 'נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם', וממרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע איתא שהנחמה הגדולה ביותר היא שהננו עם ה' בני א-ל ח', והמשך הכתוב 'דברו על לב ירושלים וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עוונה כי לקתה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה'.

איתא במדרש טטאו בכפלים לקו בכפלים ומתנחמים בכפלים (איכ"ר ספ"א) טטאו בכפלים דכתיב (איכה א, ח) 'חטא חטאה ירושלים', ולקו בכפלים דכתיב (ישעיהו מ, ב) 'כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה', ומתנחמים בכפלים דכתיב 'נחמו נחמו עמי'. הדיוקים ידועים שאף אם נכשלו בכמה חטאים מהו ענין חטא בכפלים, ומהו ענין לקו בכפלים הלא 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט' (דברים לב, ד), וכן מהו ענין הנחמה בכפלים.

ביאור הענין דכתיב (דברים ל, יט) 'העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה, ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך'. באמת מצד טבע איש הישראלי היה לו להתעורר תמיד לעבודת הבורא מתוך שמחה ותענוג, ולהיות לבו מלא תשוקה ורצון ללימוד התורה וקיום מצוותיה. כי הלא זוהי הזכות הגדולה ביותר שבנו לבד בחר ה' מכל האומות להיות עמו ונחלתו המקיימים מצוותיו ועושים רצונו, כמו שמברכים על התורה 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', ומתוך שמחה זו נגש איש יהודי לעסוק בתורה.

בפרט אחר שמוהיר השם יתברך את ישראל בתורתו שיבחרו בטוב ובוזה יזכו לחיים וההיפך בהיפך ח"ו, ולכונה זו נאמרו להם הברכות והקללות בפרשת בחוקותי ופרשת כי תבוא. בזה לבד די לעורר לב היהודי להיות כל רצונו ומגמתו

לעילא מכל נחמתא

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעיהו מ, א).

התנחמו בזה שהנכם עמי, ואז 'יאמר אלקיכם' - הקב"ה יאמר אני אלקיכם.

מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע

וכן אומרים 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח', ואיתא מהרה"ק ר' פינחס מקאריץ ז"ע שגאולת ישראל באה בדרך צמיחה כזרע הניתן בקרקע, שדייקא על ידי שנרקב צמח ממנו עץ פרי כן גאולת ישראל נצמחת דייקא מתוך החורבן וההעדר.

וכאשר אין העץ נצמח בבת אחת כי אם מעט מעט צומח ועולה מן הקרקע, כן אור הגאולה צומח מעט מעט מתוך הסתר הגלות, כדאיתא בחז"ל (ירושלמי ברכות א, א) למה נמשלה גאולתן של ישראל כאיילת השחר מה השחר מאיר ועולה קמעא קמעא אף גאולתן של ישראל כן. כי בביאת הגואל יקוים 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (ישעיהו יא, ט), אמנם אין דעת ובהירות זו מאירה בבת אחת כי בסוף ימי הגלות כבר יתחיל הקב"ה להאיר עיני ישראל בדעת נכונה דייקא מתוך ההסתר, להבין כי בכל מצב ובכל זמן עם ה' המה ולהתעורר בתשוקה ורצון לשוב אל ה' מריחוק הגלות, 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל ח' (הושע ב, א).

ועוד זאת יתעורר לבם כדאיתא במדרש (איכ"ר ה, כב) 'כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד', אמר רבי שמעון בן לקיש אם מאיסה היא לית סבר [- אין תקוה] ואם קציפה היא אית סבר [- יש תקוה]. והוא על דרך משל לאשה שמצא בה בעלה ערות דבר ובתחלה משדלה בטוב ואח"כ אף ביד קשה כדי להשיבה לדרך ישרה, אבל אם עומדת במריה והוכרח לגרשה שוב אינו נותן לבו כלל למעשיה. בדרך זו בעת שהגלה הקב"ה את ישראל מהיכלו ומארצו כאשר נראה שקוצף עליהם ומייסרם בגלותם אות הוא שלא גירשם ממנו וחפץ שישובו אליו ולכן מייסרם להשיבים לדרך טובה, כדכתיב (ישעיה ג, א) 'אי זה ספר כריתות אמכם', כי ודאי מעולם לא גירשם השם יתברך.

נחמת ישראל קודם זמן הגאולה

זהו הנחמה בכפלים באחרית הימים ראשית כאשר יבינו ישראל כי עם ה' המה, נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם, ואף בחשכת הגלות הם הנבחרים מכל עמי הארץ לעבוד ולקיים מצוותיו. ועוד ינחמו בראותם הצרות הבאים עליהם לעורר לבם בהבינם שמאבת ה' אותם מביא עליהם זאת, ואדרבה מזה נראה כי לא גירשם מעל פניו אם קציפה יש לה תקוה.

כדברי הכתוב (דברים ד, ל) 'בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמת בקולו', שבכל צרה וצוקה שיבוא עליהם ח"ו כגון בעת מגפה^א לא יתעלמו מכך ולא יאמרו שהוא דרך מקרה. כי אם יתנו לבם שהוא מאהבת ה' אותם בחפצו שישובו אליו. אשר לכך באים בכל דור על ישראל כל מיני ענינים ל"ע, ויעשה כל אחד חשבון נפשו כאשר יודע נגעי לבבו במה יש לו להיטיב דרכו. וכאשר ישו בו אל ה' יזכו לגאולה השלמה כי א-ל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא ישיחיתך' (פס' לא), ואינו קוצף עלינו ומיסרנו אלא בכדי שנשוב אליו בגודל אהבתו אלינו.

יעזור השם יתברך שנזכה לעסוק בתורה ומצוות בשמחה ולעורר לבנו לאהבתו ויראתו ונזכה לקיבוץ נדחי ישראל על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

^א רעוא דרעיון ואתהנן - נחמו תש"פ

^א נאמר בתקופת הקורונה ה"י.

מאורי אור

דל"ת רבתי ד'ה' אהר'

עיקר מלחמת היצר להחליף הדל"ת עם הרי"ש

'מלחמה לה' בעמלק מדר דר' (שמות יז, טז), ידוע מספרים הקדושים (עי' בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ב' דרוש ב) שאות ד' מן 'אחד' (דברים ו, ד) הוא רבתי, ואות ר' של אל אחד (שמות לד, ט) הוא רבתי, וכל מעשה היצר הרע והס"מ להחליף חס ושלום הד' על ר', והר' על ד' כידוע. וזהו המלחמה בעמלק מד"ר ד"ר, היינו הד' והר'.

וכל זה נצמח מחטא עץ הדעת, וזה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם (בראשית ג, יח) 'וקוץ ודרד"ר תצמיח לך', היינו אחר שחטא בעץ הדעת יהיה לו מלחמה כל ימי חייו על הקוץ שיש בד' יותר מן ר'. גם אות ר' גימטריא יתר על ד' קצ"ף, וזה קו"ץ. וזה הפירוש 'זימלא המן חמה' (אסתר ג, ה), כי המן במילואו כזה ה"ה מ"ם נו"ן, גימטריא קו"ץ.

גם אות ע' של שמע רבתי. וזה הע' והד' הוא ד'ע את אלקי אביך' (דבה"א א' כח, ט), בחינת דעת, בחינת יחוד, כמו שכתוב (בראשית ד, כה) 'וידע אדם את אשתו'. ואם חס ושלום גובר עליו היצר הרע ומוחק הקוץ של הד' ונעשה חס ושלום ר', אז כתיב (שם פ, ז) 'ויהי ע"ר בכור יהודה רע בעיני ה'".

אמרי יעקב (פריים תרע"ז)

כל התורה מונחת בזוית הדל"ת

שמעתי, רב אחד ביקש מאדמו"ר [- מוהר"י ז"ע] שיגיד לו דבר תורה. ושאל אותו חז"ל אמרו (קדושין סו). התורה מונחת בקרן זוית, איזהו הקרן זוית. וביאר אותו אדמו"ר, כי בתיבת 'אחד' הד' גדול, ובתיבת 'אחר' הר' גדול. והחילוק ביניהם הוא הקרן זוית, ופה מונחת כל התורה כולה.

הרה"ח ר' יקותיאל צדוק קאנאן ז"ל, לקוטי תורה (עמ' ס)

לא ידח ממנו נדח

'ויאמר אליו ד' לך רד ועלית' (שמות יט, כד). בפרשת כי תשא לאחר מעשה העגל אמר לו השי"ת למשה לך רד' (שמות לב, ז), ופירש"י מגדולתך. ובחז"ל (שמו"ר מב, ב) נמצא שייכות שני פסוקים אלו, אשר בשניהם נאמר הלשון לך רד'. ואיתא בבני יששכר (מאמרי חודש אדר מאמר ב' דרוש ב) לבאר הפסוק לך רד כי שחת עמך, דהנה קי"ל שצריך לכתוב דל"ת רבתי בפסוק 'שמע ישראל ה' אלקינו ד' אחד', ובפסוק 'לא תשתחוה לאל אחר' צריך לכתוב רי"ש רבתי. וזהו אמר הכתוב לך רד' - וביאר רש"י הק' מגדולתך, היינו שע"י חטא העגל שעבדו עבודה זרה הורידו את הרי"ש ואת הדל"ת מגדולתם. ויבאר בזה שייכות ב' הפסוקים, דאמר לו השי"ת למרע"ה לך רד ועלית, שאע"פ שיהיה מעשה העגל רח"ל, מכל מקום דע שאח"כ 'ועלית' - ויכולו לעלות חזרה וישובו להיות קרובים אל השי"ת. ומכאן לימוד לכל איש יהודי שאע"פ שיודע שאין כל העיתים שוים ויהיו לו זמני ירידה, מ"מ סופו לעלות ולהיות דבוק בהשי"ת.

מרן אדמו"ר מוהרה"ד ז"ע

על ידי יחוד ה' יתעורר לאהבתו

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך (ד-ה).

איתא באור החיים הק' שצריכה אהבת ה' להיות כדרך אדם שהיה חשוך בנים ועני ונטה למות, ובא נביא בדבר ה' ובשרו שיקום מחוליו ויליד בן ואף יתעשר עושר גדול, אשר ודאי תהא אהבתו להשם יתברך גדולה ועצומה מאד. על זה מורה הכתוב 'בכל לבבך' שנתן לו בנים, 'ובכל נפשך' שנתן לו נפשו שהחלים מחוליו, 'ובכל מאדך' שנתן לו כל ממונו. ובאהבה זו בעת שקיבל שלשת הדברים כאחד צריך תמיד לאהבה את ה'.

אמרות קודש לפרשת ואתחנן מכ"ק מרן אדמו"ר הזקן זי"ע

'רק השמר לך' (ד, ט). אכין ורקין מעוטין (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה; ב"ר א, יד), מה ששייך לך יהיה שמירה מעט. 'ושמור נפשך מאד', ומה ששייך להנפש, שמור מאד. בשם אא"ז ז"ל.

דברי שלום

כה' אלקינו בכל קראינו אליו (ד, ט). בכל אופן וענין שאנו מתפללים, 'כי אתה שומע תפילת כל פה' (תפילת שמו"ע). ופירש רבינו זקני נ"ע אפילו כל פה שהכל פה, גאר מויל אן הארץ.

דברי שלום

אמר פעם אחת בשם הרב רש"י [מלאדי] זללה"ה שאמר על פסוק (ישעיהו מ, ד - הפסרת שבת נחמו) 'כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו והיה העקוב למישור והרכסים לבקעה, ונגלה כבוד ה'", אמר בזה הלשון כל הפסוק כולו קאי על אות אל"ף, ואמר בזה האופן 'כל גיא ינשא' קאי על היו"ד התחתון היוצא מן האלף למטה, 'ינשא' היינו שיעמוד עצמו על השרטוט. 'וכל הר וגבעה' היינו היו"ד העליון שהוא למעלה, 'שפלו' היינו שיעמיד עצמו בשורה. 'והיה העקוב' היינו האות ו' אשר הוא עומד בעקמומיות, 'למישור' שיעמיד עצמו בשורה. 'והרכסים' היינו האות ו' הוא עב ביותר 'והיה לבקעה' [לשון בקיעא], היינו לעשות ממנו שני ואווין. 'ונגלה כבוד ה', היינו יאה גימטריא ל"ב 'כבוד', וכן הוא החשבון שני היודי"ן הוא כ' שני ואווין הרי הם י"ב.

והוסיף משלו בזה הלשון ואנחנו נוכל לסמוך זה לפסוק 'קרוב ה' לנשברי לב' (תהלים לד, ט), היינו בזה האופן 'קרוב' אם השני ואווין קרובין זה לזה, והם ו' אחד - אז גימטריא הו"יה היינו כ"ו, כי השני יודי"ן הנעשה מקצווי הא' כ' והאות ו"י עולה כ"ו. ואם 'לנשברי' היינו לעשות מהו"י שני ואווין, אז יהא בגימטריא 'לב', כי כ"ו הראשונים והו"י הנוסף מהחלוקה שחלקנו את הוא"ו לשנים, הרי בגימטריא ל"ב, והבן.

מכת"י מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע (שפת יודיקים קובץ י')

בדרך זו יש לפרש כי הלא באמת הבורא יתברך משפיע לאדם תמיד ענינים אלו, שנותן לו בנים ומחיהו ומחזק גופו ומזמין לו פרנסתו בכל עת, אלא שאינו זוכה תמיד לבהירות האמונה שכל אשר לו בגופו ובממונו הוא מאיתו יתברך. לכן הדרך לבוא לאהבת ה' על ידי הקדמת יחוד ה', לידע שהוא לבדו משפיע ונותן לכל בריה די מחסורה. לכן הקדים הכתוב 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' שהוא אמונת היחוד שאין עוד מלבדו המשפיע לו כל צרכו, ועל ידי זה יזכה ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, שיאהב את הבורא יתברך הנותן לו בכל עת בני חיי ומוזני.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - ואתחנן תשע"ז, ליל שבת

פנינים מתוך שיחות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל י"ז אב – יו"ד מרן אדמו"ר הזקן זי"ע

רק זייפן לא הייתי

איתא בשערי קדושה למהר"ו (שער א') שכמו שיש לגוף האדם לבושים, כן יש לבושים לנשמה הנעשים על ידי תורתו ומצוותיו, ועל ידי לבושים אלו זוכה לאורו יתברך בנשמתו.

יש לבאר כי אף שיכול האדם לכסות גופו בכל לבוש שהוא אמנם לבוש אינו קרוי כאשר הוא גדול או קטן ממדתו, רק כאשר הוא כמדת גופו בארכו וברחבו ומכוסה בו כראוי נקרא לבוש. וכן הוא בתורה ומצוות שצריך לקיימם באופן שמקשר עצמו לפי כחות נפשו בנשמת התורה והמצוות, ועל ידי זה מתאימים התורה והמצוות למידתו ונעשים לבושים לנשמתו.

כדברי חז"ל (מנחות יג.) 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים', שבכל אשר עוסק בעבודתו הן הרבה והן מעט העיקר שיהא לבו מכוון נוכח השם יתברך ולא יטה ימין ושמאל. ועל ידי שמקשר כל מהותו ומציאותו בתורה ומצוות - על דרך מאמר הכתוב (תהלים קט, ד) 'ואני תפלה', נעשית עבודתו לבוש נפשו.

בדרך זו יש לבאר מה שאמר הזקן זי"ע לבניו קודם הסתלקותו, 'אל תחשבו שאביכם היה רבי - א גוטער יוד, רק זייפן לא הייתי', והרי זיוף כפשוטו ודאי לא היה אצלו כאשר אצל צדיקים כאלו כל זיוף מאוס בתכלית המיאוס. אלא הכונה שאם עוסק בתורה או מקיים מצוה באופן שאינה חלק ממהותו ומציאותו הרי זה זיוף, ועל זה אמר 'זייפן לא הייתי' שכל פעולה בעבודתו וכל דיבור שבקדושה היו מאוחדים במציאותו.

י"ז אב תש"ע

די יוד זאל זיך ניט רוקן פון ארט

איתא בזה"ק (תיקו"ז ה') מאן דאית ליה יראה לית ביה חוסר כלל, שנאמר (תהלים לד, י) 'כי אין מחסור ליראיו'. יש לבאר על פי דברי הגמרא (שבת לא.) אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עיתים לתורה

הקב"ה מתעטר בנשמות הצדיקים

על הסעודה ביום טו"ב מנחם אב ההילולא של האי סבא קדישא, אמר על הפסוק (תהלים קטז, טו) 'יקר בעיני ה' המותה לחסידיו', על פי מה שאמרו חז"ל (מגילה טז:) על פסוק (אסתר ח, טז) 'ליהודים היתה אורה וכו', 'ויקר' אלו תפילין, וכתוב בתפילין 'זהו לטטפת בין עיניך' (דברים ו ח). וידוע שהצדיקים עולים למעלה במעשיהם הטובים, ומתורנם ותפלתם נעשה כתר ועטרה לקודשא בריך הוא (תוס' חגיגה יג: ד"ה וקושר), ותפילין דמארי עלמא מה כתוב בהו (עי' ברכות ו.). ואמר כמה מאמרי זוהר (עי' ח"א דף פד., ח"ב דף קעג.; אידרא רבה קמד:) שהצדיקים אחרי הסתלקותם מהאי עלמא הקדוש ברוך הוא עושה אותם עטרה לראשו, וזה בחינת התפילין כתר שלו, כמו שכתוב (תהלים קמב, ח) 'בי יכתירו צדיקים'. וזה הפירוש 'קר בעיני ה'', היינו התפילין שלו הוא 'המותה לחסידיו', ודפח"ח. אמרי יעקב (י"ז מנחם אב תרע"ז)

וכו' פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר, ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעליה הלך והעלה לו אמר לו עירבת לי בהן קב חומטין אמר לו לא אל מוטב אם לא העלית. כי תכלית תורה ומצוות לבוא על ידם ליראת ה', ובעת שעוסק בתורה ומצוות יש לו להתבונן בעצמו שאם לבו גס בהם ואינם מוסיפים יראה בלבו אות הוא שעדיין אינם בשלמות.

זהו ביאור הוזה"ק מאן דאית ליה יראה לית ביה חוסר כלל, שהיראה הבאה בלבו בעסק התורה והמצוות הוא סימן שמעשיו שלמים ואין בהם חסרון.

ידוע כי בעת שהניח מרן הס"ק מלעכוויטש זי"ע תפילין בפעם הראשונה למרן אדמו"ר הזקן זי"ע אמר לו בשעת הנחתן, 'מיינ קינד! גיב זיך אכטונג אז די יוד זאל זיך ניט רוקן פון ארט'... [הזהר בני שלא יזוז הי"ד ממקומו]. ויש לרמז בכוננת דבריו הקדושים שאות ה' מורה על היראה (הקדמת תיקו"ז י.),

'שמע שמע' בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום בפרשת ואתהגן

בירור ההלכה והמנהג מתוך הספה"ק 'משמרת שלום' (סימן כד, סעיף ג)

והזהירו שיהא עסקו בתורה ומצוות באופן שלא תסור ממנו היראה.

י"ז אב תשפ"ז

עבודת הנורא מתוך חיות ושמחה

מרן אדמו"ר הזקן זי"ע ביאר הכתוב (ויקרא כא, א) 'לנפש לא יטמא בעמיו', 'בעמיו' מלשון גחלים עוממות, שלא יטמא נפשו בקרירות ועצלות ועצבות.

כאשר עבודת האדם בקרירות ועצלות מבלי חיות פנימית, נמשך מזה טומאה ח"ו. כדאיתא בגמרא (ברכות יח:) שבניהו בן יהוידע נקרא בן איש חי (שמואל ב כג, כ), דתבר גזיזי דברדא וטבל. כי קדושה וטהרה הם בחינת חי וכן ביוסף הצדיק נאמר (בראשית מב, יח) 'זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא', וכשעבודת היהודי בחיות ובשמחה הוא סגולה לטהרה והוא סימן להיותו טהור.

ואף אם נגש לעסוק בתורה ואין עולה בידו ללמוד כראוי, או שנגש להתפלל ואינו מרגיש לבבו, יתחזק לעשות עבודתו בשמחה ולא יבוא מכך לעצלות ועצבות. כדרך שפירש מרן אדמו"ר הזקן 'כי אתה תאיר נר' (תהלים יח, טט), מה שהנני יכול לעמוד לפני השם יתברך ולומר אתה בלשון נוכח - מאיר נפשי ומשמח לבי, גם בעת שאיני מתעורר בתפילתי.

י"ז אב תשפ"ב

כאשר היה עם אבותינו - ללא שינוי

'זכור אהבתם ויחיה זרעם', הכונה לזריעה של קדושה שהזריעו אותם צדיקים בלבבות בני ישראל בכל הדורות, כי הלא האור שהאירו בנפשות ישראל הוא אורו יתברך שהוא דבר נצחי ללא שום שינוי. על זאת בקשתנו 'הי ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו' (מלכים א ח, טז), כדרך שהיה מרגלא בפומיה של הרה"ק ר"ש מיערוסלב זי"ע בלשון פולין: אוקראט - אותו דבר. רצוננו ותקוותנו לזכות לעבודתו יתברך בחיות ובהתלהבות בדיוק כפי שהיה בדורות הראשונים ללא שום שינוי, כאשר היה עם אבותינו.

י"ז אב תשע"ח

וזה אשר השבתי לו, הנה יש חילוק גדול בין לימוד לקריאה, על כן בקריאה חששתי לקרות פסוק 'שמע' שני פעמים זה אחר זה. אבל הפרשה כולה, שלא נזכר בגמרא ובראשונים רק חומרת האחרונים, לא חששתי לזה. ואפשר דיש לתקן לקרוא עוד מכאן ולהלן להחמיר גם בזה, אך להקל לגמרי לא נראה לי, דחזינן דהאחרונים חששו לזה, והוסיפו דגם בסליחות אסור זה אחר זה, וגם החמירו בפרשה כולה שלא נזכר בגמרא. ואדרבה מדרי' זירא דקרי והדר קרי, משמע לכאורה להיפך ונדחקו בזה, על כן לענ"ד מגונה מאוד ב' פעמים הפסוק זה אחר זה: (הדרת שלום)

¹ כן הביא בבית יוסף (שם) בשם הסמ"ק (ס"ד קד) והגהות מיימוניות (שם) דרבי זירא קרי והדר קרי, וכן הוא בסמ"ג (עשין יח). אמנם בירושלמי לפנינו (ברכות פ"א ה"א) איתא, דר' זעירא הטמין עצמו, ושמע את ר' שמואל בר נחמני שקרא וחזר וקרא, עיי"ש.

² עיין בס' מעורר ישנים (סי"ז אות קח) שהביא דברי רבינו, שיש לומר את כל הפרשה ב' פעמים מקרא ואח"כ תרגום. אך הוסיף שאם אומר פסוק בפסוק, יאמר את הפסוק 'שמע ישראל' בפעם השניה בלחש. ועיין גם בכף החיים (שם ס"ק לה), שהביא מ"ש"כ במאמר מרדכי (שם) שאין חשש כשקורא בדרך לימוד, אך הוסיף ש"מ"י יש לאומרו בפעם השניה בלחש, כדי לצרף גם סברת האומרים שאין חשש כשאמרו בלחש. [וכעין מ"ש"כ בחיי אדם (כלל כ"א סעיף ט) שאם לא כיוון בשמע ישראל בפעם ראשונה, אף שעושה איסור, מכל מקום כיון שלא יצא, צריך לחזור ולקרוא בלחש. ונכון שייסיים כל הפרשה ואז יחזור לקרוא בלחש. שיש אומרים שאם קורא כל הפרשה, מותר.]

תפלה ד"ה האמר, הובא שם במג"א דמתיר, משום דמפסיק בינתיים הרבה, לא מחזי כשתי רשויות. אבל בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, נראה דאין לכפול פסוק 'שמע', על כן יעשה כמו שכתבתי בפנים. ופלא גדול בעיני שלא ראיתי מי שנתעורר לזה:

[העיר בזה מופלג אחד ז"ל, לכאורה נראה דאין איסור רק כשאומר דרך קבלת עול מלכות שמים, ולא בדרך לימודי, עכת"ד והאריך בזה. עוד כתב דלסברתי, מה תקנתי באמירת הפרשה שני פעמים, הלא בזה יש ג"כ איסור.]

הפסוק שמע ישראל ב' פעמים, שקריאתו מוכחת עליו שהוא כופל כל הפסוקים. וכע"ז כתב בשו"ת ערוגות הבושם (או"ח סי' יז) שבאופן שקורא גם את התרגום, מוכח שהוא כקורא בתורה ואין בזה חשש. וכ"כ הבן איש חי בספרו עוד יוסף חי' (פ"ג יגש ט"ג). והביאו בכף החיים (סי' סא ס"ק לה). ועיין מה שדן בזה בשדי חמד (אס"ד מע' יוה"כ סי' ב ס"ק כא).

¹ כמבואר במגן אברהם (שם ס"ק ח) שאסור לקרוא אפילו את כל הפרשה שני פעמים.

² עיין בבית יוסף (סי' סא ד"ה ואם כופל) שהביא שנחלקו בזה הראשונים, שדעת הסמ"ק (ס"ד קד) והגהות מיימוניות (הל' ק"ש פ"ב) והסמ"ג (עשין יח), שאם קרא כל הפרשה וחזר וקרא אין בזה חשש. אמנם רבנו מנוח (פ"ב הי"א ד"ה קרא) כתב, שהוא הדין שאם כפל כל הפרשה משתקים אותו.

³ וכמו שהביא בבית יוסף (שם) בשם מהר"י אבובה, עיי"ש. ⁴ וכמו שהביא במגן אברהם (סי' סא ס"ק) בשם הלחם חמודות.

ימים טובים לישראל

פניני קודש מכ"ק מרן אדמו"ר מוהר"י זי"ע

מתוך דא"ה שנאמרו בפני תלמידי ישיבתנו הקדושה 'תומכי צדק' בחצר הקודש בקוידניוב – חמשה עשר באב תרע"א*

לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים וכו' מכאן והילך מאן דמוסיף יוסיף וכו' (תענית כו: - לא.)

הוספה באיכות התורה ובאמונה בסודותיה

הנהגה הפירוש הפשוט הוא להוסיף בלימוד, אך באמת צריך להוסיף גם בעבודה ולהתחזק באמונה, דכתיב (תהלים קט, פו) 'כל מצוותיך אמונה'. והביאור בזה דאישי ישראלי צריך להאמין באמונה שלימה שמלבד פשטיות התורה יש ג"כ סודות ורזין עילאין אשר לא נודע רק אפס קצהו, וגם זה אך ליחידי סגולה, כי בלא זה מה יתרון לתורה על שאר חכמות, שיש עוד הרבה חכמות ומדעים ושכליות גם באומות העולם. רק העיקר הוא שצריך להאמין בה' ובצדיקים ובסודות התורה, ואז יוכל ללמוד התורה. וזה 'כל מצוותיך אמונה', דתורה בלא אמונה ח"ו לאו כלום הוא.

... וזה שאמרו חז"ל מאן דמוסיף יוסיף וכו', ופירש"י דהיינו להוסיף מהלילות על הימים. דהנה לילה תרמוז לאמונה, כמבאר בספ"ק על הכתוב (תהלים צב, א) 'ואמונתך בלילות'.

וכיון שבימים אלו מתחילין ימי הרצון וימי התשובה וצריך האדם להתחזק באמונה, ולזה רמזו במאמרם ז"ל שצריך להוסיף מהלילות על הימים, והיינו להוסיף ולהתחזק באמונה הנרמזת בלילה כנ"ל, על הימים, היינו כי בימים אלו צריך להתחזק בזה.

תחילת ההכנה לימים הנוראים

זה מתחיל מחמשה עשר באב ולהלן, כי מט"ו באב עד ראש השנה יש מ"ה יום כמנין אד"ם, ובר"ה נברא האדם כי בריאת האדם היתה בכ"ה אלול, והאדם נברא בר"ה. ובכל ר"ה יש בחינת התחדשות הבריאה כמו בעת בריאת העולם, ולזה נקרא ראש השנה, מלשון השתנות, שבכל שנה ושנה משתנה העולם ונעשה כבריאה חדשה, וכמ"ש שכל אדם ואדם נעשה בריה חדשה. ולכן צריך האדם להכין את עצמו שיזכה להיות בריה חדשה ולעבוד את השי"ת בעבודה חדשה, היינו שירגיש בעבודתו חיות ושמחה כמו שמרגיש בפעם ראשון שעושה איזה מצוה חדשה, כי באמת בכל יום ויום צריך אדם שיהיה התורה אצלו כחדשה, אך עכ"פ בכל שנה ושנה צריך להתחדש אצל האדם רצון חדש לעבודת השי"ת. לזה בר"ה הוא יום הדין שבו נידון כל אחד לפי מעשיו, לפי שבאותו יום נברא האדם. ולזה כשהאדם מתקן מעשיו באלו המ"ה יום זוכה ליקרא בשם אדם השלם וזוכה בדין, ולזה צריך מאד להתחזק באמונת השי"ת באלו הימים.

ועד יום הכפורים יש נ"ה ימים ומרומז בהפסוק (דברים י, יד) 'הן לה' אלקיך השמים וכו', ירמוז לה"ן ימים שמט"ו באב עד יוה"כ שהמה ימי התשובה. וכל אדם צריך להתחזק

* נדפס ב'שפתי צדיקים' (קובץ ט).

בתשובה שלימה בחרטה גמורה על העבר וקבלה על העתיד, וע"י זה יזכה לכפרה שלימה ביוה"כ פ' ויזכה בדין.

חיות האדם הוא רק מהתורה והמצוות

וזה ענין לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים, היינו שמט"ו באב מתחילים ימי התשובה ונשלמים ביום הכיפורים. וכן יפורש לא היו ימים טובים וכו', ע"פ הידוע כי משבועות עד ט"ו באב יש ס"ח יום כמנין חיי"ם, ומט"ו באב עד שמחת תורה יש ג"כ ס"ח יום כמנין חיי"ם ורמז בזה לכל איש ישראל שידע כי כל חיותו הוא אך מהתורה. ולזה משבועות שהוא יום קבלת התורה עד יום שמתחיל ימי התשובה יש חיי"ם ימים, ומט"ו באב עד גמר החתימה שהוא בשמיני עצרת ושמחת תורה יש ג"כ ימים כמנים חיי"ם, להראות כי כל חיותינו הוא אך מהתורה שהוא חיינו ואורך ימינו.

וזה לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב, שהוא התחלת זמן התשובה. וכיום הכיפורים, ירמזו בזה שמיום הכיפורים יש ראייה שכל חיותנו הוא אך מהתורה, כי הלא יוה"כ פ' הוא יום שאין בו לא אכילה ולא שתייה, וממה אנו מקבלים חיות שיהיה לנו כוח לעמוד בתפילה כל היום, אך מהתורה שהוא חיות הרוחני חיות של קדושה, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' (דברים ח, א) כי חיות האיש הישראלי נשפע מקדושה. וזה 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' (שם ד, ט), כי כשאדם דבוק בה' מזה בעצם נשפע לו חיות מה' ומתורתו, וראייה לזה שהימים טובים היותר גדולים היינו ט"ו באב ויוה"כ פ' אין בהם מצוה להתענג בתענוגים גשמיים, וביוה"כ פ' אסור לאכול ולשתות, להראות בזה שעיקר השמחה הוא בתענוגים רוחניים, ועיקר התענוג הוא מהתשובה שאדם עושה אז.

וזה כי לא על הלחם לבדו יחיה האד"ם, רומז לאלו המ"ה יום שמט"ו באב עד ר"ה. וירמוז בזה כי לא ע"י עסקים גשמיים בבקשו פרנסה ולחם לפי הטף ישפיע חיות באלו המ"ה יום, כי על כל מוצא פי ה', היינו בקיימו התורה שהוא מוצא פי ה' בזה יחיה האדם, היינו יחיה את אלו המ"ה יום בגימ' אד"ם.

ככל שיוסיף בתורה ותפלה תגדל חשקו ביותר

... וענין מאן דמוסיף יוסיף, יבאר עפ"י הידוע מהספ"ק החילוק בין תענוגים גשמיים לתענוגים רוחניים תענוג תורה ומצוות, דבתענוגים גשמיים כיון שהאדם ממלא תאותו אח"כ נמאסת בעיניו כמאמר הכתוב (משלי כו, ז) 'נפש שבעה תבוס נופת', וכ"ש שלא יוסיף להתאוות עוד. ובתענוגים רוחניים בתורה ותפילה הוא ממש להיפך, כי כל

מה שלומד ומתפלל יותר יוגדל החשק אצל האדם יותר ויותר ללמוד ולעשות מעש"ט. וזה מאן דמוסיף יוסיף, היינו מי שמוסיף מעצמו בתורה ותפילה ומעש"ט, מבטיחה לו הגמרא שיוסיף, היינו שיתוסף בו חשק על חשק, עד שמעצמו יחשוק ויוסיף בתורה ומצוות ומעש"ט ויוסיף ויהלך תמיד בכל יום יותר ויותר. ומאן דלא מוסיף, היינו זה שמתחילה לא רצה להוסיף בתורה ומצוות ומעש"ט מה תקנתו, לזה אמר תקבריה אימיה, היינו שיקבור ויבטל הרע שבו, ובמה יקבור אותו ואמר אימיה, היינו ע"י תשובה הנקראת בחי' אימא עילאה, בחי' בינה, כמאמר הכתוב (שע"ה ו, ט) 'ולבבו יבין ושב ורפא לו וכו'.

התעוררות לשמירת העינים

... וזה שאומרים בחור שא נא עיניך, בחור רומז לעם בני ישראל שהם האומה הנבחרת, כמאמר הכתוב (תהלים קלה, ד) 'כי יעקב בחר לו י-ה ישראל לסגולתו', וזהו בחור שא נא עיניך, ראשית הכל צריך לתקן העינים שהם ראשית הכל, כמאמר חז"ל (מובא ברש"י במדבר טו, לט) עין רואה ולב חומד, עינא וליבא תרין סרסורין דעבירה (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), וזה שא נא עיניך, לשמור מעתה העינים שלא להסתכל בדברים האסורים.

עוד ירמוז שא נא עיניך, שאם חטאת ח"ו בעינים תתבונן בעצמך מה חטאת ותשתדל לשוב על זה בחרטה גמורה על העבר וקבלה על העתיד להשמר מכל דבר רע מעתה.

... עוד ירמוז בחור שא נא עיניך, כי עיקר שמירת עינים הוא בימי הבחורות, שאז מלחמת היצר לשמור העינים שלא להסתכל בדבר איסור ח"ו.

בימים אלו בוררים דרך לכל השנה

עוד ירמוז שא נא עיניך וראה מה שאתה בורר לך, מ"ה ירמוז לאלו מ"ה ימים שמט"ו אב עד ראש השנה שהמה ימי תשובה, וירמוז בזה כי באלו המ"ה יום תראה מה שתברור לך, היינו אותן הימים תברור לך דרך לעבודת השי"ת על כל השנה הבאה, ועל כן תתבונן היטב איך להתנהג באותן הימים, ולהשתדל להרבות בהן בתפילה ותורה, ואם חטאת ח"ו תשתדל לשוב באותן הימים ולתקן הכל כנצרך. ועוד ירמוז שא נא עיניך, כי אם לא תדע בעצמך איזה היא הדרך ישכון אור לילך בדרך התורה והמצוה, לזה אמר התנא שתדבק בצדיקי וחכמי הדור שנקראים עיני הדור (במדבר טו, יד), והמה יורו לך הדרך תלך בה. וזה שא נא עיניך, היינו ע"י עיני העדה, וראה מה אתה בורר לך, תדע איזה דרך ישכון אור לעבוד את השי"ת.

הגליון נדבכת

הרב פנחס גרסטל הי"ו

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו כבוד

הבח"ח שמעון ישכר נ"י

שמחת הבר מצוה ביום ב' הבע"ט באולמי "בית מלכה" – ב"ב

לע"נ ידידנו הבלתי נשכח

הרה"ח ר' יעקב אלכסנדר זושא בן ר' ישעיהו ז"ל ברקוביץ

נלב"ע י"ז אב תש"פ

נדבכת מוקדי זכרו